

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 1. APRILA (APRIL 1), 1935. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 64

Richberg na svojo pest podaljšal pogodbo med rudarji in baroni premoga

Pogajanja se morajo nadaljevati in do stavke ne sme priti! Tak je ukaz predsednika odbora NRA, ki je interveniral med voditelji rudarske unije UMWA in operatorji mehkega premoga. Med tem pa visi nad Ameriko nevarnost avtomobilске stavke kakor tudi štrajk tekstilnih in kavčukarskih delavcev

Washington, D. C., 30. marca. — Donald R. Richberg, načelnik odbora NRA, je včeraj na svojo pest podaljšal obstoječo pogodbo med rudarsko unijo UMWA in operatorji, ki je imela poteti 1. aprila, do 16. junija. S to akcijo je Richberg preprečil pretečo stavko v industriji mehkega premoga. Nobenega dvoma ni, da bo Richbergov kompromis, ker se v obratnem slučaju lahko izpostavili prosekuciji zaradi kršitve vladne odredbe, ki ima veljavnost zakona.

Washington, D. C., 30. marca. — Donald R. Richberg, načelnik odbora NRA, je posegel v spor med unijo UMWA in operatorji, da prepreči stavko v industriji mehkega premoga prihodnjega ponedeljka, ko poteče veljavnost sedanje pogodbe. Obenem je prisilil na obnovitev pogajanj.

Pojavila se je nevarnost stavke v avni industriji se predno Richberg ublažil spor med rudarji in operatorji. Francis J. Dillon, organizator Ameriške delavske federacije in vodja tekstilnih delavcev, je pred senatom odločil za delo zapretil s stavko avni industriji, ako ne bo kongres sprejel Wagnerjeve zakonskega osnutka, ki določa odpravo kompanijskih uniij. Če se odeta stavka v industriji tekstilnih delavcev, ki določa, da se delavci ne smejo pridružiti sindikatu, ki ni bil znižan delovni čas, potem Unije v industriji tekstilnih delavcev zahtevajo pripravo zakona, ki prepreči sindikatske organizacije, ki so bile ustanovljene pred letom 1934. Kongres je pripravljen, da sprejme zakon, ki prepreči sindikatske organizacije, ki so bile ustanovljene pred letom 1934.

Hitlerjeva policija vdrla v klostre

Veliko število menihov in nun aretiranih

Berlin, 30. marca. — Nemški katoliški krogi so silno vznemirjeni, ker je tajna policija včeraj navalila v samostane in aretirala veliko število menihov in nun. Aretiranci so obtoženi, da so vtihotali fondе v vsoti nad milijon dolarjev v druge države, kar je kršitev zakona, ki preprečuje izvoz denarja iz Nemčije.

Policija je vdrla v ženska samostana Dobrega pastirja v Reinickendorfu in Lichterfeldu. Govornica se vzdržuje, da so se morale redovnice v Reinickendorfu podvreči tudi telesni preiskavi. Policija je v tem samostanu aretirala prednico in več drugih nun. V Dortmundu je bil aretirani prednik na obtožbo nepostavnih finančnih transakcij.

Najemniki plačujejo visoko stanarino

Minneapolis, 30. marca. — Najemniki v Minneapolisu plačujejo visoko stanarino. Vsi aretirani menihi in nune, katerih število ni natančno znano, se bodo morali zagovarjati na sodišču v Bochunu, kjer se bo v kratkem otvorila obravnavna.

Domače vesti

Nov grob v New Yorku
Buffalo, N. Y. — Tu je umrla Antonija Jerman, roj. Kren, stara 52 let in doma iz Valtavasi na Dolenjskem. V Ameriki je bila 33 let in tu zapuša moža, šest odraslih otrok in dva brata, v starem kraju pa brata in tri sestre. Ni bila pri nobenem slovenskem društvu.

Iz tovarne v bolnišnico
Milwaukee. — Rojak Frank Semrad je bil zadnje dni kar iz tovarne odpeljan v bolnišnico, kjer so ga operirali na nekem izrastku v glavi. V isti bolnišnici se nahajata tudi žena Jos. Mornika, ki je bila zadnji teden operirana na neki bolezn v nosu.

Smrtna kosa v starem kraju
Milwaukee. — Louis Barborić je prejel žalostno vest, da je v Smarjeti na Dolenjskem umrl njegov oče Amand Barborić v visoki starosti 89 let. V Ameriki zapuša dva sinova.

Popravek prejšnje vesti
Chicago. — V Prosveti od zadnje srede je bilo v poročilu o nastopu newyorškega pevskega zbora "Slovana" na radiopostaji omenjeno pomotoma, da bo ta zbor po centralnem času nastopil ob sedmi uri zvečer (po vzhodnem času ob šestih). V resnici nastopi ob petih zvečer po centralnem času, da sicer na postaji WEAF dne 3. aprila. Prosimo vse prizadete, da nam oprostite to pomoto.

"Pink Slip" odpravljen

Washington, D. C. — Senatna zbornica je zadnji teden sprejela s 53 proti 16 glasovom predlog, ki odpravlja "pink slip", to je točko zakona za dohodninski davek, ki je določala, da se vsota vplačanega davka z imenom davkoplačevalca vred objavi pod gotovimi pogoji, oziroma je v pogled javnosti. Kongres je zdaj črтал to točko in dohodninski davki vsakega posameznika in vsake posamezne družine ostanejo tajnost za javnost.

Hrvatski rudarji v Varaždinu zmagali

Zmagovita gladovna stavka

Zagreb, 30. marca. — Več kot sto rudarjev, ki so začeli z gladovno stavko pod zemljo pred sedmimi dnevi, je včeraj prišlo na površje slabih in izstradanih, toda zmagovitih. Zastavljalo je 124 mož, ampak dvajset je bilo čez nekaj dni naveličalo, ko jih je glad premagal; ostalih 112 je pa vztrajalo do konca.

Včeraj je prišla vest pod zemljo, da je družba dobila 200.000 dinarjev (\$454) in je pripravljena na ugoditi glavnim zahtevam rudarjev. Može so izšli iz jame, kjer so jih čakale njih žene in otroci. Samo dva sta bila tako slaba, da sta potrebovala zdravniško pomoč.

Poljak izgubil delo in ubil pet otrok

Tarnov, Poljska, 30. marca. — Stanislaw Pipen, kmetijski težak in oče devetih otrok, je včeraj z nožem zaklal pet svojih otrok, ko mu je gospodar odpovedal službo. Ko so ga aretirali, je rekel, da ima preveč otrok in ne bi jih mogel preživeti, če izgubi zaslužek.

AVSTRIJSKE POLITIČNE ARMADE V KONFLIKTU

Dunaj, 30. marca. — Vlada kancelarja Schuschnigga ima opravka z novim problemom, ki ji dela velike preglavice. Pojavil se je namreč oster konflikt med fašističnim Heimwehrom (domobranci) in klerikalno kmetско stranko. Voditelji "heimwehra" v Gornji Avstriji so že obvestili kneza Ernsta von Starhemberga, da so pripravljene na akcijo in da se bodo takoj odzvali njegovemu pozivu.

Devet polkov duhajskega Heimwehra je že pokazalo svojo pripravljenost za oborožen konflikt s svojimi nasprotniki. Ti polki so imeli manevre, v katerih so razkazovali svojo silo in s tem opozorili vlado, da se ne bodo podali, če bo ugodila klerikalnem in fašističnemu armado. Von Starhemberg, podkancelar v Schuschniggovem kabinetu, je tudi mnenja, da je prišel čas, ki zahteva odločno akcijo.

Schuschnigg je sklical posebno sejo kabineta, na kateri se je razpravljalo o naraščajočem sporu med klerikalno in hajmverovski. Josef Reither, vodja kmetске stranke in poljedelski minister, je že zahteval, da vlada odredi obvezno vojaško službo in razpusti privatne politične armade.

Heimverovski so na velikem javnem shodu v Lincu silno kritizirali klerikalne politične aktivnosti in zapretili z odločno akcijo. Situacija je zelo napeta in možnost oboroženega spopada med klerikalci in fašisti ni izključena.

VELIKE ANTINACIJSKE DEMONSTRACIJE NA POLJSKEM

Katovice, Poljska, 30. marca. — Včerajšnje antinacijske demonstracije, ki so se vršile ob poljsko-nemški meji, so pokazale, da je bilo prijateljstvo med Nemčijo in Poljsko kratke trajnosti.

Najbolj nasilne demonstracije so bile v toku ob poljsko-nemški meji, kjer je na tisoče Poljakov organiziralo protestne parade proti Nemčiji. Policija, ki je bila pozvana v akcijo, je imela veliko dela, da je preprečila napad na nemški konzulat.

Protestne demonstracije je izžvala zatvoritev visoke poljske šole v bližnjem nemškem obmejnem mestu Beuthen. Voditelji demonstrantov so imeli hujskajoče govore in pozivali množico, naj se masuje nad Nemci in zapre vse nemške šole na Poljskem. Demonstrantje so tudi navalili v urad nemškega lista "Kattowitzer Zeitung" in razbili šipe v oknih. Množica je prepevala poljsko narodno himno in naskočila policijo, ki je zastražila urad nemškega konzulata, toda ni mogla prodreti policijskega kordona in se je morala umakniti.

Druge demonstracije, ki pa niso bile tako nasilne značaja, so se vršile ob vsej mejji od Litvinske do Čehoslovakske.

Belgija obrnila hrbet zlati valuti

Bruselj, 30. marca. — Nova belgijska vlada, kateri načeljuje Paul Van Zeeland, je včeraj izjavila v zbornici, da Belgija dobi "new deal". Belgijski denar ne bo več baziral na zlati valuti in vrednost belge napram zlatu bo znižana 30%. Vsa izplačila v zlatu so ustavljena. Prej je bila belga povezana s francoskim frankom, v bodoče se pa nasloni na angleški sterling. Belgijske borze so zaprte že tri dni. Nova vlada upa, da bo s tem koraki ustavila finančno paniko v Belgiji, ki je velik udarec za zlati blok v Evropi. V tem bloku zlate valute so še samo Francija, Holandija in Švica.

Izgredi v Rumuniji; mnogo ranjenih

Bukarešta, 30. marca. — Včeraj so izbruhnili krvavi nemiri med dvema frakcijama nacionalne kmetске stranke v Cluju na Sedmograškem. Mnogo oseb je bilo ranjenih in 30 aretiranih.

ZBLIŽANJE MED SOVJETSKO RUSIJO IN ANGLIJO

Predstavniki obeh držav se izrekli za kooperacijo REŠEVANJE EVROPSKE KRIZE

Moskva, 30. marca. — Na sijajnem banketu, ki ga je sovjetska vlada priredila v počast angleškemu odposlancu Edenju in njegovemu spremstvu, so bile izrečene slovesne obljube, da bosta obe državi posvetile vse svoje energije za ohranitev evropskega mira.

Maksim Litvinov, sovjetski komisar za zunanje zadeve, je priznal, da je Evropa zajela vojna histerija in da je treba napeti vse sile, da se prepreči izbruh nove svetovne vojne. V istem tonu je govoril Eden, ki je prišel v Moskvo na razgovor s predstavniki sovjetske vlade glede sklenitve varnostnega pakta za vzhodno Evropo, ki je po mnenju Rusije potreben za ohranitev mira in katerega Nemčija odločno odklanja. Ruski in angleški diplomatje so naglašali potrebo medsebojne kooperacije pri reševanju evropske krize, ki jo je izžvala Nemčija, ko je odredila obvezno vojaško službo in povečala svojo oboroženo silo.

Banket je sledil briljantnemu sprejemu zastopnikov Velike Britanije. Diplomate so nosili bleščeče uniforme in dekoracije in ženske dragoceno nakitje. Pri sprejemu je bil navzoč Klement Vorosilov, načelnik sovjetske armade in člani njegovega štaba. V svojem pozdravnem govoru je Litvinov poudarjal nevarnost vojne in insistiral, da sovrážnost ni moge omejiti na posamezno ozemlje. Orožje, ki bi streljalo samo v eno smer, še ni izumljeno, je dejal Litvinov. Ako bo izbruhnila vojna, bodo plameni objeli vso Evropo, zato je kooperacija med Rusijo in Anglijo za ohranitev mira v Evropi absolutno potrebna.

"V prihodnjih mesecih in morda tednih se bo pokazalo, ali se evropski državniki zavedajo velike nevarnosti in če so zmožni akcije, ki naj bi zagotovila Evropski mir, kakršnega zahteva mednarodna situacija", je dejal Litvinov.

Litvinov je dalje rekel, da obisk angleških državnikov v Moskvi pomeni ožje prijateljstvo stike med Rusijo in Anglijo in pričetek kooperacije za ohranitev evropskega mira.

Zbiranje sklada za pobijanje fašizma

New York. — Poslovilni banket je newyorško delavstvo priredilo v počast Giuseppeu Modiglianu, prominentnemu voditelju italijanskih delavcev in antifašistu, ki je bil velik uspeh. Banketa se je udeležilo več sto ustanov. Organizacije, katere so bile zastopane in posamezniki, so prispevale nad \$11.000 v sklad za pobijanje fašizma. Govorniki so poudarjali potrebo zbiranja skladov za pobijanje fašizma v Evropi in Ameriki. Antifašistična organizacija, ki je bila organizirana, je izdala letak, ki nosi naslov "Nemško delavstvo pod Hitlerjem." Predgovor je spisal William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, v katerem naglašava, da je njegova organizacija zavzela odločno stališče proti fašizmu in fašističnim diktaturam.

2 DRŽAVI SPREJELI NAČRT SOCIALNEGA ZAVAROVANJA

Washington, D. C. — (FP) — Nekoliko podatkov o različnih skemah državnega socialnega zavarovanja, ki so v soglasju z Wagner-Lewisovim načrtom federalnega zavarovanja, katerega je odobrila Rooseveltova administracija, je te dni podal Edwin E. Witte, tajnik komiteja za ekonomsko zaščito. On je poročal, da sta dve nadaljnji državi, Washington in Utah, sprejeli načrt socialnega zavarovanja.

Legislatura države Washington je sprejela načrt z veliko večino glasov v obeh zbornicah in governor ga je že podpisal. Spodnja zbornica v državi Utah je odobrila načrt soglasno, višja pa z veliko večino glasov. Oba načrta bosta stopila v veljavo, ko bo kongres sprejel Wagner-Lewisov osnutek.

Načrt, ki je bil sprejet v Utahu, sliči onemu, ki je bil uveljavljen v Wisconsinu in določa, da vsak delodajalec prispeva v sklad brezposelnostnega zavarovanja, iz katerega delavci, ki izgubi službo, prejema 50 odstotkov prejšnje tedenske plače.

Washingtonski načrt določa, da delavci prispeva eden odstotek svoje plače v brezposelnostni sklad, delodajalec pa tri odstotke od skupne vsote izplačanih mezd. Maksimalna podpora je \$15 na teden in to podpora more delavce prejemati le 15 tednov v letu. Biti mora najmanj šest tednov brez dela, predno je upravičen do podpore iz sklada brezposelnostnega zavarovanja.

Witte je dalje poročal, da je bilo doslej predloženih 77 različnih načrtov socialnega zavarovanja v legislaturah 24 držav.

Strachey zapustil Združene države

New York. — John Strachey, komunistični intelektualac, ki je zadnje tri mesece predaval po Ameriki, je v petek odpotoval domov v Anglijo. Istočasno je washingtonska vlada naznanila, da je postavila vsako deportacijsko postopanje proti njemu.

Razkol med avstrijskimi fašisti!

Klerofašisti in hajmverovci v srditem spopadu

Dunaj, 30. marca. — Dve privatni armadi v Avstriji, ki sta lani sočno pomagali Dollfussu terorizirati in uničiti socialistično upravo na Dunaju in demokracijo v splošnem v avstrijski republiki, stojita danes nasproti druga drugi. To je Heimwehr, kateremu načeljuje podkancelar in knez Starhemberg ter katoliške napadalne čete, katerim načeljuje kancelar Schuschnigg.

Konflikt je prišel pred nekaj tedni, ko se je izvedelo, da hoče Schuschnigg skleniti mir s socialisti. Heimwehr je proti vsakemu miru in spravi. Voditelji obeh privatnih armad se zdaj napadajo v tisku in prišlo je tudi do dejanskih spopadov med pristai obeh taborov. Hajmverovci kriče, da jih hoče Schuschnigg izrinuti iz vlade in prodati Avstrijo tujim interesom.

Pet socialistov v novi belgijski vladi

Bruselj, 30. marca. — V novi belgijski vladi, kateri predseduje Paul Van Zeeland in katera je včeraj v svoji deklaraciji v parlamentu odpravila zlati standard v Belgiji in se izrekla za obsirna javna dela, je pet socialistov. Emile Vandervelde, vodja belgijskih socialistov, ki je tudi stopil v vlado, je pojasnil, da so socialisti s svojim vstopom v vlado preprečili novo vlado bankirjev, kakršna je bila prejšnja. Zbornica je včeraj dala zaupnico novi vladi.

BANKIRJI KONTROLIRAJO VLADO BOLJ KO PREJ ROOSEVELT JIH NI IZGNAL IZ TEMPLA, TEMVEČ SE JE SAM VJEL V NJIH MREŽO

KAJ BO Z VLADNIM KREDITOM?

New York. — (FP) — Roosevelt je svoj čas veliko govoril, da bo "pognal menjalce denarja (bankirje) iz templja". Po dveh letih njegove administracije pa vidimo, da so bankirji in zvezna vlada v veliko tesnejšem obsevu kot kdaj prej v zgodovini Amerike.

Do tega navideznega paradoksa je pod sedanjim fiskalno in denarno politiko vlade prišlo čisto enostavno. Bankirji imajo namreč v zakupu ves kredit dežele. In dokler ni fundamentalne spremembe v tem sistemu, namreč v bančenem, toliko časa lahko Roosevelt ali pa kdorkoli še bolj kriči proti "menjalcem denarja," toda ostali bodo v templu pri velikem oltarju. Lahko se zgodi, da se skrijejo za oltar, kakor so se na primer med bančnim "praznikom" pred dvema letoma, tuda iz templja se jih po Rooseveltovem receptu ne more izgnati.

In kot prej rečeno, so dapes bankirji in ameriška vlada največji "partnerji" v zgodovini dežele. Povezani so bolj tesno skupaj kot kdaj prej. Na eni strani ima vlada večjo "kontrolno" nad bankami z novim bančnim zakonom, po katerem je kupila večje bloke delnic in s tem dobila besedo v direktorijih. Na drugi strani imajo veliki kontrolno nad vlado pa bankirji kot njeni glavni upniki.

V svojih blaginjah imajo namreč za nad 13 milijard dolarjev vladnih bondov, nad polovico vseh izdanih zadolžnic. National Industrial Conference Board, podjetniška statistična organizacija, pravi, da so ameriške banke do 31. junija 1934 investirale 13 milijard v vladne bonde. In v tekočem fiskalnem letu je tudi znano, da niso vdove in sirote kupovale zveznih bondov, marveč so bili glavni kupci bankirji.

Samo federalne (privatne) rezervne banke so imele konec zadnjega decembra v svojih predalih vladnih bondov za skoraj dve milijardi in pol (\$2.430.217.000) ali 99% svojih investicij. Članice federalnega rezervnega sistema so imele konec zadnjega junija pa za nad devet milijard vladnih zadolžnic v svojih blaginjah ali 62.4% svojih investicij.

"Partnerji" so torej povezani, da bolj skoraj ne morejo biti. In kdor ima tako velike upnike kakor ameriška vlada v bankirjih, je naravno, da njih "sugestij" ne more ignorirati, čeprav jim obresti redno plačuje. Konkretno je bilo to razvidno ob priliki lanske konvencije Ameriške bankirske zveze, ki je administracija predložila večjo vrsto "sugestij". Od tedaj Rooseveltova vlada stalno koraka na desnico.

S tem koncentriranjem vladnih bondov v rokah bankirjev je zanimiva še ena stvar — bodi fiskalna politika vlade. V zadnjih starih fiskalnih letih, do 31. junija 1934, je dolg zvezne vlade narasel skoraj enajst milijard (\$10.962.000.000) ali povprečno nad dve milijardi in pol na leto. Letos se bo dvignil za nove milijarde in prihodnje fiskalno leto se za več milijard. Tudi ni drugačnih izgledeov za naslednja leta, če kriza drastično ne popusti.

Vladni kredit je bil do zdaj (Dolje na 3. strani.)

Razširjanje demokracije v škandinavskih državah

Norveška je tretja država s socialistično vlado

VELIKE SOCIALISTIČNE MANIFESTACIJE

Kopenhagen, 30. marca. — Socialistični premijerji Švedske, Norveške in Danske se snidejo na prihodnji teden na konferenci. Razpravljali bodo o skupnem nastopu vseh škandinavskih držav glede nove situacije v Nemčiji.

Kopenhagen, Holandska. — Še nikdar ni to mesto videlo tako velikih delavskih demonstracij, ko ob priliki skupne manifestacije socialistov iz škandinavskih držav. Po ulicah Kopenhage je ure in ure ob bakljadi marševalo sto tisoče socialističnih delavstva iz domačih dežel, Švedske in Norveške. Manifestanti so proti fašizmu in za načela demokracije.

Ta manifestacija je bila obema sprejetje Norveške in vrsto držav s socialistično vlado, katerih je po številu le trije in vse tri v škandinavskih deželah — Holandska, Švedska in Norveška. Zborovanja so se udeležili socialistični premijerji vseh treh držav: Stauning (Holandska), Hansson (Švedska) in Nygaardsvold, ki je tiste dni stopil na čelo norveške vlade.

Zborovanje škandinavskih socialistov je imelo poleg političnega tudi gospodarski pomen. Krijo namreč občutijo vse drage, sicer ne toliko kakor večina ostalih držav. Pod socialistično vlado je na primer Švedska znatno reducirala število brezposelnih z obširnimi programom javnih del, kar ugodno vpliva na industrijo in trgovino. Brezposelnost na Švedskem je približno tri četrtine nižja kakor je bila pred letom.

In kriza je v glavnem odgovorna tudi za strmoglavljenje norveške konservativne vlade, ki je držala v sedlu s pomočjo demokratskih manjšinskih strank do jeseni 1933. Pri takratnih volitvah so namreč socialisti postali najmočnejša stranka in bi morali prevzeti vlado. Dobili so 61 mandatov, konservativci 31, liberalci 23, agrarci 24 in neodločeni tri.

Vse te stranke so se pa v parlamentu združile proti socializmu in so konservativci še naprej ostali v vladi. Socialisti se na drugi strani niso preveč pogovarjali za prevzete vlade, do poročila, da se bo koalicijski klub prej ali slej razbil.

To se je zgodilo pred nekaj dnevi, ko je parlament sprejel zakon del socialističnega programa za pobijanje depresije. Ta zakon je konservativna vlada demisijsko odložila in so vlado prevzeli socialisti.

In kakor prej rečeno, so imeli te demonstracije škandinavskih socialistov ob priliki zborovanja vodilnih glav tudi ekonomsko ozadje, namreč težnjo k čim bolj gospodarsko kooperativni del socialne demokratskih držav. Nygaardsvold, ki je bil prej član ameriške socialistične stranke ter IWW, je ob tej priliki rekel:

"Razvoj v zadnjih letih je stvaral situacijo, v kateri ne more nobena posamezna vlada obvladati strašnih potežkoč. Mi moramo združiti vse naše enerģije za škandinavsko in mednarodno solidarnost." Imel je v mislih politične in gospodarske razmere.

In krize se škandinavske dežele lažje otepejo kakor pa ostale kapitalistične države. Proti se so zognile svetovni vojni in torej tudi ne trpe njenih posledic. Vsa leta so živele v relativno visokem blagostanju; prišlo je do prevelikega zadolženja pri letni devalvaciji angleškega šterlinga in ameriškega dolarja.

Drugi ne poznajo takega velikega kapitalizma kakor na primer Amerika in druge velekapitalistične države. Javnopravna

V Ligo religij delavcev, ki je bila nedavno organizirana, je v zadnjih dneh pristopilo tisoč stavarjev. Svet toledskih gradbenih uni je podprl to organizacijo in pozval izurjene delavce in klerke v uradu religijne uprave, naj se pridružijo stavarjem.

Liga je naznanila, da bo skušala stavko razširiti tudi na druga območja mesta.

Canton, O. — Stavka 145 avtomobilov pri Canton Motor Coach Co. je paralizirala avtomobilni promet. Stavarji zahtevajo zvišanje plače za 11 centov na uro.

Mestni svet je zapretil družbi, da ji bo odvzel licenco, če se ne bo kmalu pogodila s stavarji. Zupan Arthur Turnbull je apeliral na lastnike privatnih avtomobilov za pomoč.

Italija nadaljuje z mobilizacijo

Odločila se je tudi za organiziranje armade domačinov v Afriki

Rim, 30. marca. — General Federico Balotrochi, podtajnik v vojnem ministrstvu, je namignil, da bo v kratkem mobilizirana tretja divizija italijanske armade in letnik 1912, ki ga tvori 200.000 mož, bo ostal v rezervi.

Balotrochi je imel govor v senatu, kjer je povedal, da bo Italija kmalu imela 600.000 mož pod orožjem. Ta armada bo dobila novo in moderno orožje in drugo opremo. Dve diviziji sta bili že poslani v italijanske kolonije v vzhodni Afriki in tretja bo v kratkem odrinila.

List "Giornale d'Italia" je naznanil formiranje armade domačinov v italijanski koloniji Eritreji v vzhodni Afriki. Ta armada bo imela 35.000 mož in poveljeval ji bo general Pirzio-Biroli. List dalje piše, da bodo mobilizirani domačini v italijanski Somaliji in da bo njih število presegalo število belopolnega vojaštva. Tej armadi bo poveljeval general Grazioni, guverner Somalije.

Vlada je naznanila, da se je prijavilo 150.000 prostovoljcev, fašističnih milicnikov, za službo v vzhodni Afriki. Iz teh prostovoljcev bodo organizirane štiri divizije in poslani v italijanske kolonije.

Addis Ababa, Abesinija, 30. marca. — Nepotrjena poročila se glase, da je v zadnjem času prišlo v Abesinijo veliko število nemških letalskih pilotov in mehanikov, ki bodo pomagali Abesincem v slučaju izbruhov vojne med njo in Italijo. Govori se tudi, da nemški izvedenci sodelujejo pri reorganiziranju abesinske municijske tovarne v Addis Ababi.

Da se je med Nemčijo in Abesinijo razvil veliko prijateljstvo, govore tudi druga dejstva. Ko je novi predstavnik Nemčije Hans Kircholtz predložil svojo poveljnico, ga je cesar Haile Selassie sprejel s posebno častjo.

Roosevelt delničar General Electric Co.

Washington, D. C., 30. marca. — Med tistimi, ki lastujejo delnice General Electric Co., kateri je "new deal" omogočil večje profite in ekspanzijo aktivnosti, sta tudi predsednik Roosevelt in njegova mati Sara Delano Roosevelt. Oba lastujeta 5792 delnic, ki sta jih kupila pred več leti. Tržna vrednost teh delnic je okrog \$127.000. Predsednik in njegova mati sta preteklo leto prejela dividende v vsoti \$3.475.20.

Owen D. Young je predsednik General Electric Co., Gerard Swope pa načelnik direktorata. Oba sta prominentna demokrata in imata ozke stike z Rooseveltovo administracijo. Drugi, ki lastujejo delnice te družbe in imajo važne pozicije v Rooseveltovi administraciji, so Donald R. Richberg, Carl A. Bock in John H. Fahy. Slednji je načelnik vladne Home Owners' Loan korporacije.

Ali ste že naročili svetlo ali Mladinski listu svojo prijateljstvo ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Maksim Litvinov, sovjetski komisar za zunanje zadeve.

Litvinska bo apelirala na Ligo

Protestne demonstracije proti obsodbi nacije

Kovno, Litvinska, 30. marca. — Litvinska vlada je naznanila, da bo vložila protest pri Ligi narodov zaradi "vmešavanja Nemčije v njene notranje zadeve".

Ta akcija je direktna posledica antilitvinskih demonstracij v Berlinu in drugih nemških mestih proti obsodbi 81 nacije, ki so bili spoznani za krive zarote, da z oboroženo silo zavzamejo teritorij Memel in ga vrnejo Nemčiji.

Litvinsko vojno sodišče, ki je vodilo obravnavo proti 126 hitlerjevcem, je obsodilo štiri zarotnike na smrt, 77 drugih pa v zapor od enega do 12 let, kar je izrazilo viharne proteste v Nemčiji.

Nacijska propaganda, ki je sledila obsodbam, je ustvarila veliko razburjenje v Memelu in drugih krajih Litvinske. Bati se je bilo izgrede in zato je vlada mobilizirala vso policijsko silo, da prepreči nemire. Nacijski voditelji so imeli hujšajoče govore na berlinski radiopostaji, ki so kulminirali v pretečen napadu na litvinsko poslatništvo v Berlinu, pred katerim se je zbrala velika množica nacije.

Litvinska vlada je odredila strogo cenzuro tiska. Noben časopis ni smel izdati posebne izdaje z naznanilom o obsodbi nacije pred vojnim sodiščem. Profesorji kovnske univerze so prisilili profesorja Stankeviciusa, ki je branil obtožene nacije pred vojnim sodiščem, na resignacijo, kar je razburjenje povečalo. Avtoritete so morale pozvati policijske rezerve, da so zastražile univerzo.

Dresden, Nemčija, 30. marca. — General Schroeder, upokojeni vojaški častnik, katerega je predsednik Litvinske odlikoval za zasluge, katere si je stekel v času svoje službe v litvinski armadi, ko je vodil ofenzivo proti ruskim boljševikom leta 1919, je odlikovanje vrnil in izjavil, da ga ne mara dalje nositi zaradi graščenih kazni, katere je litvinsko sodišče naložilo memelskim nacijem. Protestne demonstracije proti obsodbi se v Nemčiji nadaljujejo.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Belo Krajino bodo preiskali jamarji. — Bela Krajina ima okrog tisoč podzemskih jam, ki doslej še niso bile preiskane nič. Pred leti je začel s tem delom učitelj Albin Čebular, ki je znan tudi bralcem "Mladinskega lista", a je vse delo prekinil, ko se mu je omračil um. Potem je spet zaspalo zanimanje za belokrajinske jame, ki jih je zlasti v okolici Adlešičev mnogo. Letos na pusti tork se je spustila skupina fantov iz Adlešičev v tako imenovano "Skoročo jamo" 27 metrov globoko. Spustili so jih po vrveh. Na dnu se jama razširi in je v njej polno lepih kapnikov, velikih in malih. Raziskovalci so našli v jami razne kosti in človeško lobanjo. Spričo najdbe te lobanje se je seveda takoj oživilo zanimanje za dva človeka, ki sta pred leti skrivnostno in neznano kam izginila. Ljudje že govore, da bo ta lobanja najbrže lobanja nekega orožnika ali pa nekega Nežiča iz Preloke, ki je izginil a sveta pred kakimi 40. leti. O tej jami in njenih posebnostih so obvestili ljubljansko društvo jamarjev, ki bo gotovo kmalu odšlo preiskovati belokrajinske jame, saj je verjetno, da bodo našli jamarji lepe kapnike in bi se dala kaka jama urediti in odpreti za javnost, lahko pa tudi, da bodo znanstveniki našli kaj novih jamskih živalic še neznane vrste, kar se ob odkrivanju novih jam tako pogosto dogaja.

Stanovanjske odpovedi se zmerom bolj množijo v Ljubljani. Stanovanjski najemniki namreč pogosto zaidejo v tako težek položaj, da najemnine ne morejo plačevati, drugi postanejo brezposelni, spet drugim je najemnina previsoka. Najemniki ostajajo dolžni, dolg naraste in gospodar odpove stanovanje. Če se stanovalec ne more izseliti do roka, mu gospodar odpove stanovanje preko okrajnega sodišča. Teh sodnih odpovedi je zmerom več. Tako je bilo pri ljubljanskem okrajnem sodišču podanih letos že 285 stanovanjskih odpovedi in največ s rokom 1. aprila. Prve aprilске dni bo torej precejšnje preseljevanje v Ljubljani. Večina odpovedi je utemeljena s tem, da najemnik več mesecev ni plačal najemnine. Tako je ostal nekdo — odvetnik! — dolžan za najemnino 25.000 Din! So pa vmes tudi take lepe utemeljitve: "Odpovedujem temu in temu stanovanju, ker je delavec in ima veliko družino, ki dela nemir in vrti se hiši!" Sodišče tudi takim odpovedim ugodil in jih prijel. Bilo pa bi gotovo mnogo manj odpovedi, če bi stanovanj ne bila tako pretirano draga. Stanovanje na robu mesta, sredi ljubljanskega polja, dve sobi in kuhinja 700 Din! Tja gre stanovat kajpak le nekdo, ki nima visoke plače in mora dati pogosto polovico plače za najemnino! Če pa je v takem stanovanju še kopalnica — to se namreč smatra pri nas še za luksuz, ne za bistven del stanovanja se cena povzraja takoj za 100 do 200 Din! V mestu samem pa ne dobiš dvosobnega stanovanja izpod 1000 Din, če je hiša kolikaj še v dobrem stanju! Najemnine so tako pretirano visoke, da bi morala poseči v to zadevo oblast, če bi bila kolikaj na strani malih ljudi. Tako pa se dogaja, da hišni posestniki me-

gosto prepirali doma in grozili, a so ga Jernejčevi sovražniki še podpihovali, tako da je nazadnje izvršil bratomor. Lojze je stal pred kratkim pred sodniki, ki pa so ga zaradi umobolnosti izročili zavodu za čuvanje v Lopotovo na Hrvaškem. Tako je družina v nekaj mesecih izgubila tri člane, med njimi gospodarja samega.

VELIKA TATVINA FOTOAPARATOV

Sunke, čevlji, cigarete v malih vlomilcev

Ljubljana, 12. marca.

Te dni je bila znana trdka "Fotomaterial", ki ima svojo trgovino v Perlesovi hiši v Prešernovi ulici, deležna drznega, rafiniranega izvedenega vlomilskega obiska. Med 7 in 11. uro se je v lokal, ki ima vhod z dvorišča, na katerem je tudi Perlesova gostilna, pritohtaplil neznan tat, tako da je s ponarejenim ključem odprl spuščeni rolo, notranja steklena vrata, ki imajo bolj slabe ključavnice, pa je kratkoma odprl s močnim sunkom. Prešernova ulica, pa tudi Perlesova dvorišča, je v tem času polno zadržanih živahnega prometa, vendar pa je vlomilec utegnil, da neopažen nabere v trgovini 25 fotoaparatorov raznih znamk in več drugih fotopotreščin, iz predala v puhti pa je vzel okrog 1000 Din gotovine in izginil. Vsekakor pa bi bilo čudno, če ne bi bil vlomilec kdo vsaj na begu opazil, saj si je v trgovini natovoril kar za dobro vrsto bremena. Po vsej priliki je imel tat tudi pomagaca, ki mu je z dvorišča varoval hrbet. Celotna škoda znaša nekaj nad 16.000 Din.

Pokradeni fotoaparati so po večini znamke Kodak, Symbol, Merit-Box, Echo-Box, Jubilarka, Agfa in Zeiss. Policija svari pred nakupom in prosi, da ji občinstvo vsak primer kupčije s sumljivim blagom brez odlašanja sporoči.

V zadnjem času so v lomili v trgovine, gostilne in podobne lokale vobče postali nekakšna kriminalna moda in policija prejema vsak dan številne prijave iz raznih krajev banovine. Tako je bilo v eni zadnjih noči vlomljeno v trgovino Martina Znidaršiča na Jarčevem vrhu v krškem okraju in tat je odnesel nekaj denarja in raznega špecerjskega blaga. Podoben nočni obisk je prejel ta dni gostilna Franca Paveljca v Brežicah. Tatova, ki so jima že na sledi — bila sta po vsej priliki dva znana brezposelnata pohajčala s krške strani — sta odnesla več parov čevljev, nekaj raznega perila in drugih drobnarij, 1000 komadov dravskih cigaret in nekaj denarja. Med posebnimi specialiste pa spada tat, ki je nekemu posestniku v Centibi pri Dolnji Lendavi odnesel iz kašče več šunk, nekaj kosov prekajenega svinjskega mesa in cel kup slanin.

Obsodba nevarnega sleparja

Novo mesto, 12. marca.

Pred novomeškim okrožnim sodiščem je bil obsojen zaradi prevare in ponarejanja listin uradnega papirnice v Njivicah pri Radečah, 37-letni Ivan Meze, doma iz Trata, na 4 leta strogega zapora. V papirnici bratov Piatnikov je dobil Ivan Meze službo pred 5 leti, prej pa je bil državni prometni uradnik, a je nekaj zagrešil in je bil odpuščen iz službe. Obtožnica je navajala lepo število sleparij, zagrešenih s pomočjo potvarjanja tovrstnih listov. Sleparije so razkrili po naključju ter potem izvršili temeljito revizijo.

Nepošteno uslužbenec je dolgo časa nemoteno izvrševal svoje sleparije, ker mu je tovarniška blagajna gladko izplačevala denar na podlagi ponarejenih tovrstnih listov. Meze pa je bil dovolj nevaren tudi svojim tovarišem pri podjetju. Blagajničar-ko Vero Debeljakovo je po krivem obdolžil špijonaže ter jo dal celj aretirati. Spravil jo je iz službe in pred sodišče za zaščito države, kjer pa je bila preiskava proti njej ustavljena. To lumparijo je storil zgolj zaradi tega, da bi lažje izvrševal svoje nepoštenne manipulacije. Pred sodiščem je pripovedoval, da je sleparil, ker je bil slabo plačan. Izkazalo pa se je, da je imel baš tedaj, ko je najbolj sleparil, 1900 Din mesečne plače, njegova žena pa okrog 800 Din pokojnine in da je za stanovanje plačeval le malenkost, dočim je poprej v tovarni stanoval celo zastonj.

Oddelek nemškega vojaštva paradira po berlinskih ulicah.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

— Sedaj smo nastopili križev pot v imenu novega boga, boga svetlobe in resnice, boga razuma in dobrote! Križev pot smo nastopili, sodrugi, dolgo težavno pot za človeka. Daleč pred nami je naš cilj, trnjevi venci so nam — blizu! Kdor ne veruje v moč resnice, kdor ni ma poguma, da bi se do smrti boril zanjo, kdor ne zaupa sebi in se boji trpljenja — naj odide iz naših vrst! S seboj pa vabimo tiste, ki verujejo v našo zmago; tisti, ki ne vidijo našega cilja, naj ne gredo z nami; čaka jih samo gorje. V vrste, sodrugi! Slava prazniku svobodnih ljudi!

Množice so se strnile. Pavel je zamahnil z zastavo; razprostrla se je v zraku in plavala od solnce razžarjen naprej...

— Odrekamo se staremu svetu... — se je razlegel zvok glas Flodje Mazina, in na desetih glasov se je odzvalo v mehkih, silnih valih:

— Otrremo si njegov prah z naših nog!... Mati je z gorečim nasmehom na ustnih stopala za Mazinom in gledala preko njegove glave na sina in na prapor. Okolo nje so sijali radostni obrazi, pisane oči — pred vsemi sta korakala njen sin in Andrej. Čula je njiju glasove — mehki in vlažni Andrejev glas se je zival z globokim basom njenega sina.

Ljudstvo je hitelo rdečemu praporu nasproti. Njegovi kriki so tonili v zvokih pesni — te pesni, ki so jo doma prepevali bolj potihot kot druge — na ulici pa je tekla enakomerno, s strašno silo. V njej je zvenelo železno moštvo in vabeči ljudi na daljino pot v bodočnost, je pošteno opisovala težavnost pota. V njenem velikem, mirnem plamenu se je tajala temna žilindra preteklosti, težka kepa vsakdanjih čustev in v pepel je razpadala prokleta bojazen pred novim...

— K trpečim bratom pojdemo... Neznani, preplašeni in vesel obraz se je gibal poleg matere, in trepetajoči glas je zaklical:

— Mitja! Kam greš?

— Naj gre... ne vzmernirajte se. Tudi jaz sem se bala... moj gre na čelu vseh. Oni, ki nese zastavo — je moj sin!

— Razbojnik! Kam pa? Vojak! so tam! Visoka in suha ženska je prišla mater za roko in vzkliknila:

— Ljuba moja... kako pojo... tudi Mitja poje...

— Ne vzmernirajte se! — je zamrmrala mati. — Sveta stvar je... Pomislite, da bi tudi Kristusa ne bilo, če bi ljudje zastran nje ne bili poginili.

Ta misel se je razvnela v njeni glavi in jo presenetila s svojo jasno, preprosto resnico. Pogledala je ženski v obraz, ki se je krepko držala za njeno roko in ponovila:

— Tudi Kristusa ne bi bilo, če bi ljudje zaradi njega ne bili poginili!

Poleg nje se je pojavil Sizov. Čepico je snel z glave, mahal ž njo po zraku in govoril po taktu pesni:

— Javno korakajo po cesti, a mati, a? Pesen so si izmislili... Kakšno pesen, mati, a?

Carju treba je vojščakov, dajte mu sinove svoje...

— Nič se ne boje! — je dejal Sizov. — A moj sinček leži v gomili... tovarna ga je zadavila... da!

Srce je materi utripalo premočno in ustavila

se je. Pahnili so jo v stran, pritisnili k plotu, a mimo nje se je valil gost val ljudstva, videla je — mnogo jih je bilo, pa se je veselila.

Na noge, delavci! Na plan!

Kakor ogromna tromba je pelo v zraku in dramilo ljudi — v nekaterih je zbujało bojevitost, v drugih nejasno veselje, slutnje nečesa novega, žgočo radovednost. Tam je zbujało trepet nejasnega upanja, tu je odpiralo pot jedkemu potoku nakopičene zlobe. Vsi so gledali naprej, kjer je v zraku vihrala in plapolala rdeča zastava.

— V zboru gredo in pojo! — je zarjovel navdušen glas. — Slava vam, otroci!

In potem je človek, ki je čutil v tem hipu nekaj velikega, česar ni mogel izraziti z običajnimi besedami, izustil sočno pasovko. Zloba, črna, slepa, suženjska zloba je goreče lila skozi zobe, sikala kakor kača in se zvijala v hudih besedah.

— Krivoverci! — je z zagatnim glasom zakričal nekdo z okna in zagrozil s pestjo.

In vsiljivo je lezel materi v ušesa krik:

— Zoper carja, zoper njegovo veličanstvo našega carja se puntate?

Mimo matere so švigali uporni obrazi, moški in ženske so se prerivali, kakor temna lava se je valilo ljudstvo. Pesen, ki je s silo svojih glasov čistila pot, je vse potegnila s seboj. In v materinih prsih je naraščala mogočna želja, da bi zaklicala ljudem:

— Bratje!

Zroči na rdečo zastavo v daljavi, se ji je prikazal — ne da bi ga videla — sinov obraz, njegovo čelo in oči razžarjene od jarke vere.

Naenkrat je bila na koncu množice, sredi ljudi, ki so počasi korakali, in ravnodušno gledali predse, s hladno radovednostjo gledalcev, ki jim je konec igre znan že vnaprej. Šli so ter potihlo in uverjeno govorili:

— Ena stotinja stoji pri šoli, a druga pri tovarni...

— Guverner je prišel...

— Res?

— Sam sem ga videl... pripeljal se je...

— Torej imajo le strah pred nami... Vojaštvo in guverner.

— Bratje! — je razbijalo materi v srcu.

A besede okolo nje so zvenele mrtvo in hladno. Pospešila je korak, da uide tem ljudem; z lahkoto je prehitela njih medli, leni korak.

Naenkrat je bilo, kakor da bi glava množice zadela ob zapreko, nje telo je omahnilo nazaj z nemirnim, tihim šumom. Tudi pesem je zastopetala, potem pa se je izlila hitrejša in glasnejša. In zopet je gosti val upadel in se vrnil nazaj. Glasovi so izpadali iz zbora drug za drugim, zadoneli so posamezni glasovi, hoteli dvigniti pesem na poprejšnjo višino:

Na noge, delavci! Na plan!

Naj čuti tvojo pest tiran... Ampak v tem klicanju ni bilo nič splošnega zaupanja; nemir je trepal v njem.

Ne da bi videla, ne da bi vedela, kaj se spred godi, je mati slučajno razmikala množico in se pomikala urno naprej; a srečevali so jo že ljudje, eni — s povešenimi glavami in namrščenimi obrvi, drugi — z zmedenim nasmehom, tretji — porogljivo živigajoč. Plašno je ogledovala njih obraze, njene oči so molče vpraševale, prosile, klicale...

(Dalje prihodnjik.)

Louis Zajec (Milwaukee):

Moji doživljaji v svetovni vojni

(Nadaljevanje.)

VII

Nenadoma je bilo izdano povelje, da moramo naprej. Z napornim kobjanjem čez skalovje smo dospeli na vrh gore, do italijanskih utrd, ki so jih granate iz naših topov razbile. Pred nami so korakali Bošnjaki, ki so, ko so prišli v bližino, razvili bele zastave in Italijani so mislili, da se nameravajo podati. Kakor hitro so dospeli na nasprotno stran, so Bošnjaki potegnili nože in pričeli neumiljeno klati Italijane. Videli sem Italijana, ki je kazal Bošnjaku sliko svoje žene in otrok in ga na kolenih prosil milosti, toda Bošnjak mu ni prizanesel. Vse Italijane, ki so ostali na utrdah, so Bošnjaki poklali. Prej so dobili nekaj ruma in se napili korajše in prav nobenemu niso prizanesli. Vse naokrog tistih utrd je ležalo tisoče trupel ubitih italijanskih vojakov.

Pri ubitih Italijanih smo dobili konzervirano živila, katere smo s slastjo pojedli, ker nismo dobili poldruga dneva nobene hrane. Prišli smo tudi do sodov, napolnjenih z vodo, ki pa so jo Italijani zastrupili, ko so uvideli, da bodo morali zapustiti utrdb. Nekateri naši vojaki so v veliki žeji pili to vodo in pol ure kasneje so se že zvižali v smrtih krčih. V bližnji dolini sem videl kakih 50 mrtvih in ranjenih italijanskih vojakov. Ranjenci so obupno klicali na pomoč, a

nihče se jih ni usmilil. V nižini je bila večja vas v plamenih; Italijani so jo uničili z ognjem, da ne bomo mi imeli v njej zavetja.

Počasi smo se pričeli spuščati proti goreči vasi in opazili smo civiliste, ki so bežali iz vasi. Na hrbtih so nosili cule, vse imetje, ki jim je ostalo. Videli sem mater z malim detetom na rokah, za njeno krilo pa so se držali trije otroci in bežali pred nami. Bil je žalosten pogled!

Plameni so lizali hiše in skakali z ene na drugo. V neki hiši, ki se je že vžigala, je bilo več italijanskih ranjencev. Milo so prosili, naj jih pustim pri življenju in zagotovim jim, da jim ne bom nič žalega storil. Ako bi bil mogel, bi jih bil rad rešil iz gorečega poslopja, a bilo je že prepozno. Strop se je pričel porirati in pokopal ranjence pod razvalinami in jaz sem si komaj rešil življenje.

Nedaleč od tega poslopja je stala cerkev in poleg župnišče, katerega plameni še niso zajeli. Z dvema tovarišema sem odšel proti cerkvi, ker sem mislil, da se tam morda skrivajo italijanski vojaki. Vzeli smo s seboj ročne granate, da se pripravimo na morebitni napad. Pretaknili smo vse kottiče, toda našli nismo nič sumljivega. Potem smo šli v župnišče, kjer smo vse prebrskali in končno našli neko staro žensko, ki se je skrivala v kleti. Ženska je takoj padla na kolena in nas prosila, naj ji prizanesemo. Moj tovariš, ki je lomil italijanščino, ji je dejal, da se ni treba bati. Rekel ji je, naj prinese kaj za pod zob in vse bo v redu. Ženska se je odstranila in res kmalu prinesla nekaj sira in kruha, potem pa nam je pokazala še vino v sodih. Veleli smo ji, naj ga ona najprej pije, ker smo se bali, da je zastrupljeno. To je storila in ker smo videli, da se ji ni nič zgodilo, smo si ga tudi mi dibo privoščili in potem tudi napolnili z vinom steklenice, ki smo jih imeli vedno pri sebi. V tistem momentu je že padla granata in hitro smo jo pobrali iz kleti. Granata je zadela cerkveni zvonik, ki se je pričel rušiti. Kmalu potem je priletela druga granata v poslopje, ki smo ga malo prej zapustili in ga užgala. Hitro smo jo popihali stran in žal nam je bilo za vino, ki ga nismo mogli odnesti s seboj.

VIII

Okrog polnoči smo dobili povelje za odhod. Prednje straže so namreč poročale, da Italijani še vedno beže in zato je treba pritiskati za njimi. Krenili smo na cesto, ki se je vila okrog velikega hriba in je ni hotelo biti konec. Hodili smo dva dni in le po dvehurnih presledkih smo dobili deset minut odmora. Bili smo lačni in izmučeni, kajti kuhinja je ostala nekje zadaj.

Po dveh in pol dnevih smo se ustavili v vnožju visoke gore, na kateri je bila italijanska utrdba, katero je bilo treba zavzeti. Vedeli smo, da bodo spet grmeli topovi in da se pripravljajo nekaj groznega. Ko se je

zmračilo, smo se skрили v grmovju in čakali. Okrog polnoči smo izvedeli, da je prišel naš kuhar in nam prinesel živila na konjih. Dobili smo nekaj tople juhe, komis in cigaret in vse nam je dobro teknilo.

Proti jutru so naši topovi pričeli bruhati ogenj proti utrdi. Grmeli so ves dan in granate so trgale skalovje, ki se je valilo v dolino. Po dveh dneh bombardiranja smo dobili povelje za napad na italijanske postojanke. Pričeli smo lezti proti vrhu, ko pa smo dospeli v bližino utrdbe, so zadržale italijanske strojnice. Naš poveljnik je uvidel, da je bil naskok prenevarjen in ukazal je umik. Precej naših je padlo in mnogo je bilo tudi ranjenih, med zadnjimi tudi moj prijatelj, ki ga je krogla zadela v vrat. Rad bi mu bil pomagal, toda nisem se mu mogel približati, ker so krogle iz italijanskih strojnic padale okrog njega kakor toča. Jaz sem našel zavetje za veliko skalo, ki me je varovala pred krogami.

Naši topovi so pričeli spet grmeti in metati težke granate, da razbijejo utrdbe. 35 in 42-centimetre granate so zamajale zemljo na tri kilometre razdalje od prostora, kamor so padle. Delale so take jame, da bi lahko pokopal več konj v njih. V zraku je bobnelo kakor da bi se bližal vihar, ko so letale granate; pritisk zraka je povzročal pokanje krvnih žilic in kamor je padla granata, je bilo vse uničeno. Vsaka granata je stala okrog 50.000 kron, in poveljujoči častnik, če ni pogodil z vsako tretjo granato določen cilj, je bil ustreljen, ker ni razumel svojega posla.

(Dalje prihodnjik.)

Na poročnem potovanju

Napisal Valentino Gavi

Nihče ni spremlil mladega para na postajo. Razstaneč, objemanje, poljubi in lepe želje — vse to so že doma opravili. Terezio je namreč že prej pri vsaki priliki dejal Giacominu: "Kadar pojdeva na poročno potovanje, ne maram videti na postaji ne prijateljev ne sorodnikov. Ogniti se morava vsega, kar bi naju že na prvi pogled izdalo, da sva mlada poročenca. Drugače te gledajo tako čudno, da moras priti v zadrego. Nastopala bova tako, kakor bi bila že dolgo vajena skupnega življenja."

Giacomina je iz vsega srca privodila. Naposled je napolnil toli zaželjeni dan.

V avtu se je Giacominu tesno prižela k svojem možu, kakor bi jo bilo strah, da ga ne izgubi. On jo je pobožal, izgovoril si je pa, da mora biti v vlaku take neznosti konec.

V vagonu sta sedla drug zraven drugega.

Njima nasproti se je vsedel eleganten mož, najbrže Američan, zraven njega pa precej debelušasta gospa in dva trgovska potnika. Toda čeprav nista Terezio in Giacominu niti pogledala drug drugega, ne znila besedice, so ju vendar vsi štirje ves čas opazovali z neprikrito radovednostjo.

Da bi se zdel čisto ravnodušen, je Terezio potegnil iz žepa časopis in začel brati. Prav tako malomarno je mlada žena gledala skozi okno in opazovala mimo hitečo pokrajino. Toda vžle temu sta oba čutila, da se neprestano upirajo vanju oči štirih sopotnikov.

Vlak je zdaj vozil ob ligurškem obrežju. Mrzlo je brl sveži zrak skozi odprto okno in Giacominu je mrzilo, ker je imela na sebi le lahno svilnato obleko. Raztreseno se je stisnila k Tereziju, da se ogreje, toda on se je odmaknil od nje in ji dal tako razumeti, da njeno vedenje ni v skladu z njunim dogovorom.

Tedaj je rekla svojem možu: "Ali ne bi bil tako dober, prosim, in bi zapri okno? Zebe me."

Sopotniki so se obrnili k njej in so jo pogledali, kakor da ne bi bila rekla docela vsakdanjih besed. Potlej so pogledali še njega, toda on je iz strahu, da se ne izda, nestrpno in živčno obse del, ne da bi bil kaj odgovoril, ne da bi bil okno zapril.

Tedaj je uslužno vstal tuji gospod in potegnil okno kviku. Ona je zardela, ne vedoč, kaj naj stori od zadreg. Tako se je moral Terezio nametu nje zahvaliti Američanu. Potlej je pa stopil na hodnik in pomignil Giacominu, naj pride za njim. Ko je bila zunaj, je srdito dejal:

"Človek bi mislil, da hoče vsemu svetu razglasiti, da sva na ženitovanjskem potovanju. Zakaj govoriš tako nežno z menoj, če me prosiš tako vsakdanje reči? Zakaj se nisi zahvalila temu gospodu, kakor da bi imela povoda bati se smešnega ljubosumja z moje strani? Saj menda vendar niava malomeščana z dežele, da bi se nama moralo vse na obrazu brati!"

Giacomino so njegovi očitki muke užalili, vžle temu je pa ljubeznivo odgovorila: "Ne zameri mi moje nespretnosti. Objubim ti, da ves čas, kar bova še na potovanju, ne boš imel vzroka pritoževati se nad menoj. Obnašala se bom tako, da bodo vsi mislili, da sva že najmanj deset let poročena."

"Tako je prav!" je pritrdil Terezio, ne da bi bil čutil skritih porog v njenih besedah. Vrnila sta se vsak na svoj prostor. Tujec je ni niti trenutke izpuštil iz oči. Zato je pri priči opazil, da sta se bila malo sporekla. Zadosten razlog, da je mislil, da bi kazalo mlado in zalo ženičo tolažiti. To je storil na svoj način; dvoril ji je, kakor je pač šlo v tako polnem oddelku.

Giacomina je kmalu opazila ognjevite poglede, ki jih ji je pošiljal prijazni gospod. Čeprav se je z nasmehom obrnila proč, tujec vendar ni opustil svojega občudovanja.

Terezio se je bil spet zatopil v branje in se je delal, kakor da mu ni ničesar mar. Ona je gledala neprestano skozi okno, dokler se ni utrudila; tedaj se je pa začela jeziti nad nebriznostjo svojega mladega moža. Zato se je sklenila maščevati in je svojega sosedja pogledala več ko prijazno.

Ta igra je trajala že nekaj časa, ko je Terezio na neki postaji nenadoma planil pokonec, pograbil kovčke in hrupavo rekel Giacominu:

"Tu bova izstopila!"

Zaman mu je skušala dopovedati, da še dolgo nista na koncu svoje vožnje. On je bil med tem že odprl vrata vagona, skočil na tla in potegnil Giacominu dol. Potlej se pa ni več zmenil zanjo. S takšno naglico, da mu je komal sledila, je hitel proti izhodu.

Na trgu pred postajo sta kmalu odkrila prijazno gostilno. Stopila sta noter. Gostilničar ju je sprejel z ljubeznivim nasmehom in z globokim priklonom.

"Eno sobo! Ali lahko dobiva eno sobo?" je razburjeno vprašal Terezio.

Hotelsko osebje se je bilo med tem zbralo okoli njiju in ju opazovalo kakor svetovno čudo.

Ravnatelj se je obrnil h Giacominu. Mlada žena ni mogla odtrgati oči s tal, tako mučno ji je bilo.

"Lepo sobo imam z balkonom — pravo gnezdece za mlad zakonski par."

Vsi navzoči so se nasmehnil pri teh besedah, kakor bi ju bile povabile na gostijo. Terezio je pa odgovoril:

"Potrebujem samo udobno in zračno sobo."

Nosač je vzel prtijago in odšel z njo. Komaj sta bila sama v svoji sobi, je Terezio dvakrat zaklenil vrata, se ustopil pred Giacominu in srdito zavpil, divje mahaje z rokami po zraku:

"Te bo že še minil smeh! Ali se mar upaš tajiti, da si koketirala z onim nesramnim človekom, ki ti je sedel nasproti?"

Krotno in prijazno je odgovorila:

"Ljubi Terezio! To pot nisem ničesar storila, kar bi nasprotovalo najinemu dogovoru. Ti pa..."

"Prosim, nikakih čenč! Zakaj si to napravila?"

"Saj si sam zahteval, naj se tako obnašam, da živ krst ne bo uganil, da sva na poročnem potovanju in da se imava rada. Hotela sva ljudem navsteti, da sva že dolgo poročena. Zato je bilo moje vedenje popolnoma v skladu z najinim dogovorom, ti si pa padel iz vloge. Zakaj ravnodušen soprog pač nikoli ne bi bil pri branju časopisa opazil, da njegova žena koketira, še manj bi jo bil pa zaradi tega potegnil iz vlaka in ji napravil teater."

Govorila je z vdano porogljivostjo in Terezio je čutil, da je pravkar dobil od svoje modre žene pravi nauk. Priznal se je premaganega in ko sta se v znak sprave poljubila, sta ugo-

—Fotograf. Pictures.

Beatrice Stern, pomožna tajnica v uradu federalnega delavskega odbora.

tovila, da je soba, ki so jima jo dali, res ljubko gnezdece za mlad zakonski par.

Drugi dan pred odhodom je dejal mladi zakonec: "Ne pozabi: zdaj se morava tako obnašati, da bodo vsi ljudje pri prihodu vedeli, da sva na poročnem potovanju!"

Izbrala sta si oddelek, kjer je sedel le neki starejši gospod, in še ta je bil zatopljen v branje.

Giacomina je pogledala Terezio, potlej je pa tiho in zaljubljeno menila: "Kaj naj pa zdaj storiva po najinem novem dogovoru, da bo razumel in naju pustil pri miru?"

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta le štete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročnik. Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto in sime. Ker pa člani še plačajo pri anesmentu \$1.20 za tednik, se jim šteje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado	Za Cileto in Chicago je...
1 tednik in.....4.80	1 tednik in.....
2 tednika in.....5.60	2 tednika in.....
3 tednike in.....2.40	3 tednike in.....
4 tednike in.....1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in.....nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je.....\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali M Order v plamnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S. N. P. J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to tako naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati do vsote listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravnštvo za datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilajte k moji naročnini od sledečih članov družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....